

P 61180 (47208 1

První zpráva výroční

cís. král. gymnasia slovanského v Olomouci.

Vydána od ředitelství ústavu
na konci školního roku

1868.

Obsah: Několik slov o vyučování vychovávacím od profesora
Josefa Sytka.

Zprávy školní, podává ředitel.

V Olomouci.

Tisk Josefa Groáka.

Několik slov o vyučování vychovávacím.

Scientia, nisi cum virtute est conjuncta, parum prodest.
(Quinct.)

Jak pěstoval křesťanský svět zásadu tuto k ušlechtní člověčenstva směřující, v níž pohanský svět již byl hledal základ všeho vychování?

Nebylo nikdy nikoho tajno, že škola nemá pěstovati jen vyučování, nýbrž že má zajedno mládež i vychovávati; skutečnost ale nevyváděla nic podobného. Naše století konečně poznalo neodolatelnost úlohy, aby domácí vychování na často omezené, neb jednostrané ne-li převrácené ve škole se rozšířilo, rostlo a nejen na úspěch jedné třídy a na odchování stoupcův ideálního kosmopolitismu, nýbrž na účinnivé ušlechtní celého člověčenstva měřilo. Poznenáhla po mnohých poblouzeních vycházejících ze společenských a státních poměrů, nabyl svět jasného přesvědčení: že vyučování a vychovávání za jednotu, nerozdílnost považovati, vychování mládeže, člověčenstva na těsném spojení obou založiti se musí.

Zavrhlly se školy chlubně učenými nazvané, o kterých se myslelo, že mládež, jimi životu skutečnému odcizena byvši, tím důkladněji do věd a vzdělanosti uvedena býti může, čím méně by se škola starala o prospěch nejbližší světa skutečného. U zvláštním spřehu malicherného pedantismu a nebetyčného idealismu dělily svět učený od neučeného, majíce každého, jenž cechovní důkaz své učenosti byl podal, za spoluobčana v republice učené, která dle mínění svého celý svět učený v sobě zahrnovala, a jejímž údem se státi nejvyšší touha byla každého, jenž jazykem latinským uměl přísahu cechovní složiti.

Stejným způsobem osvědčily se nepraktickými „školy humanitní“, které i nejvýtečnější mužové, jako Herder, v polovici druhé předěslého století velebili; neviděly ony pro samé člověčenství člověka. Při svém toužení do budoucnosti a po všeobecnosti zamítající každou individuální bytostí, strádaly všecku mysl pro bližší a zvláštní, chtějíce býti všude zdomácněnými nebyly nikde domovem a při své nadšené lásce ku světu, zapoměly na svou vlastní otcinu.

Humanitní školy dokázaly svou neprospěšnost, pročež nastoupilo nynější století, zvláště po dlouhých francouzských válkách právě opačnou cestu, cestu to k reálnému, k užitečnému. Hledíc jen ku

Konečnému výsledku užitému, byl směr ušlechťující humanitních škol zavržen, od školy se nic jiného nežádalo, než aby se stala ploditelkyní osobního hmotného užítku. Škola neměla býti než ústavem na vyučování a učení se na způsob nějaké pokoutní kuchyně, v níž by bylo možno za skrovný čas a peníz potřebných vědomostí pro život sobě nahrabati, a kdež za nejlepšího mistra platil ten, kdož učenníku v nejkratší době bez velké píle a velikých obětí potřebných vědomostí a zručností pro jistý účel podati dovedl. — Mravnost, kázeň a vychování nebyly úlohou školy chlebařské. — Základ celé této soustavy jest pouhé učení se, a jediné toto má tedy státi co nejzasší a nejvyšší úloha školy, při čemž nic se nerozvažuje, že rozumová (intellectus) důkladnost sama o sobě pro život nevystačí: že tedy morální a rozumový rozvoj se pěstovati má, jenž jediné ducha sílí a základem jsa pevné a jediné pravé povahy samostatným činí, jenž zralost duševní budě v mysli sebezpřítomnost a pružnost, rozvahu a důvěru v sebe sama plodí.

Rozvoje takového mládež se domůže jediné vyučováním vychovávacím. Co jest vyučování vychovávací, což jeho úlohou, jaké jeho cesty?

Vyučování vychovávací jest sdělování zkušeností a čehož z minulosti poznáno, nejen proto, aby učeň z toho nabyl vědomostí a používal jich po vůli, nýbrž aby, nabyv uvědomění své bytosti, svého povolání, našel duševní poklid, čistý souhlas ducha se světem, aby nabyl křesťanské cnosti.

Vyučování vychovávací dodává a stálí vůli dle schopnosti chovancovi, nevyvolává předčasně stání na vůli, cožby mnohdy ve svěhlavost obrátiti se musilo, nýbrž cožkolivěk vyučování vychovávací chovancovi z oboru věd a umění podává, podává to jen na rozvíjení a ustálení povahy mravné a nábožné.

Vyučování vychovávací nezavrhuje vědomostí nejrozmanitějších a mnohých, neb na nich zakládá se svobodná vůle jednotlivce, ono ale jen podává ze všeho tolik, co by stačilo, aby všechny síly duševní v chovanci souměrné a vzájemně sebe podporující rozvíjeti se mohly, čímž právě podporuje všestrannou vzdělanost lidskou. Varujet ono se toho, aby učenníku úplná, hotová soustava některé vědy se podávala; neb jaké ceny jest soustavnost bez důkladnosti, výmluvnost bez mravné povahy, vědomí bez svědomí? — Ono nechce ze žáka učícího se klassické filologii, dějepisu, mathematice, přírodopisu atd. dokonalého znalce jednoho neb druhého odboru vědy učiniti, jemu jde jen o vzdělání celého člověka, o všeobecnou lidskou vzdělanost, stojící v službě mravnosti a pobožnosti — vzdělanost taková jest mu cílem všeobecným, konečným.

Také převyšuje každá věda obzor duševní jednotlivého žáka; ona nemůže svou mocí, svým ideálním obsahem mladistvého ducha sobě podmaniti, ani ho uznáním věčných nezvratných pravd v službu svou vázati; jest to jen odblesk vědy, jenž duchem působilého mistra pojata budouc, na základě názorných, smyslných pojmů chovance ku bráně skutečného pochopení vyšší pravdy přivádí. Jen konečná možnost vědy jest cílem vyučování. Aby vědě samé cesty se razily, musí se cvičiti chápavost v pojímání podané látky vzdělávací, musí se pěstovati pilnost.

5
Tím se umožní vyučování důkladné, svědomité ne svévolné jakožto hlavní prostředek kázně, základ se položí k vyučování, kterýmž vnitřní duševní síly žákovy u volný, stálý proud přejdou, v němž myšlenka za myšlenkou, pojem za pojmem se rodí a k sobě řadí; podávat vyučování vychovávací látky jen tolik, což s prospěchem překonati a osvojití se dá, čímž zase duch volnosti, svobody nabývá pro další samostatnou činnost. Tak nabytá jistota v jedné neb druhé vědě, tak nabytá ustálenost ducha činného připravuje rozhled a um pro věci vyšší, upevňuje i mravnost na čas svobodného samostatného rozvoje.

Základ vyučování vychovávacího zahrnujeme všeobecným pojmem, jenž sluje: školní kázeň. Tato jest soujem všech prostředků, jichž škola vynakládáti má, aby vůle žákovy v pravdě a skutku svobodná byla, aby žák stoje podle nejvyššího zákona v oddanosti k němu se cvičil, aby takto nejen duch pilnosti vzbuzen, nýbrž i mravnost utužena byla a uskrovnění se ve vykázaných mezích se docílilo, a to vše bez podrývání pozdější žákovy samostatnosti. Na učitelích a učitelkých sborech jest všech prostředků používatí, které by mládež ku žádoucímu cíli pravé vzdělanosti vedly, a že na pravém upotřebení jich zdar a nezdár vyučování se zakládá, jest nutno ve vši stručnosti promluvití o školní kázní, o učitelích a učitelském sboru a pak teprve o vyučování samém.

Mládež, opustivši kruh domácnosti, přejde do veřejného školského života, při čemž začasto ukazují se na dítěti nové způsoby a sice neutěšené. Zcestnosti dítěte škole připisovati proto, že se právě v ní ukázaly, jest nespravedlivé. Nový stav, do něhož dítě právě vstoupilo, vzbuzuje nové způsoby dříve na dítěti nespozorované, z čehož se škola pak viní, jakoby vady podobné štěpovala. Vady neb chyby takové jsou ale jen plody zárodků v dítěti leževších, proti čemuž jak škola, tak i rodina vystupovati, děti lepšíti a šlechtiti má.

Má-li škola vychovávací nadzmiňným stanovám dostáti, musí vydatně podpory ve svém usilování nacházeti v rodině. Musí rodina spatřovati ve škole ústav, jenž děti nejen pro obec, nýbrž i pro stát a křesťanství vychovává. Jak se ale věc má ve skutečnosti? Nábožnosti se nedostává v rodině, a tudíž i ve výchování. A kde té není, zůstává i dobro, jehož škola vychovávací podává, jen zevnější, nevniká do oboru mravné — humaní vzdělanosti, nevyvírá žádného vlivu na rozvoj člověčenství. Tato závada stává se tím škodnější, čím větší libovůli rodina proti škole staví.

Všem zlořádům, vycházejícím nejen ze všedního světa, nýbrž i z rodiny samé proti vyučování vychovávacímu, čelí škola jen svými zákony, svou kázní, jimiž arci začasto málo vyvodí, ba v některých případech ani nejmenšího úspěchu nedochází. Působící z větší částky jen výstředně na udržení zevnějšího pořádku, nemůže výsledův jiných se domoci, nežli obmezených. Všechny zákony vůbec zahrnující v celek stanovy zevnější s mravnými zásadami, nedělí-li přísné právomocnost otcovskou od moci zákonové, mají výsledek zmatený a na mládež zvláště účinek za často nemravný — lečby všichni údové sboru učitelského byli za jedno, tak že by zákon celý v nich žil co

vtělený základ mravného i nábožného sebevědomí. — Zvýšené a zostřené tresty nevyšly by než holou, vždy a všude zavržení hodnou zevnější zákonnost (legalitu), závalu to úhlavní každé vzdělanosti všestranně dokonalé; nebo by přísnost taková dovodila odpor tuhý, jenž mocí zákona zlomen, žádné smíření odporu ve volném poslušnosti by neměl v zápětí. Učitel v té příčině nestojí již ve své neúhonné osobnosti, která ve vychovatelské nejvíce prospívá, on jest jen chladný vykonávatel zákona nemaje zření ku vychování, zvláště drží-li se nezlomnou přísností slova zákona, začez i chovancové na doslovném jeho zachování houževně lpí. A kde právě vychování se umožní může obejitím nebo nevšímáním si určitých stanov, tam se neprospěšnost, marnost takých zákonů sama sebou ukáže.

Hlavní základ vši kázně spočívá na každém učiteli tak dobře, jako na celém sboru. Tím ale neupadne vychování do svévůle jednotlivce; neb jak jeden každý, poznáv účel a konec školy vychovávající, vlastností učitelské co nejsvědomitěji při sobě zdokonaluje, tak se vyhne každému svévolnému zakročování a vášnivému.

Že učitel vedle svého úřadu učitelského jiným poměrem k svému žákovi se má, nežli přísně soudnickým, nevysvitá z ničehož tak zřejmě, jako ze svobodného, volného ukládání trestu. Rozvážlivý učitel ví, že poměrně mírnými tresty velký prospěch se vyslediti dá. Musí-li ale trestati, trestá, posoudiv každého dle individuality, i stejné přestupky nestejným způsobem. Kdo si záležeti dá, aby s každým dle jeho povahy bez předpojatosti a nedávaje se ovládati okamžikem a vášní, zacházel, dojde i při nevyšší přísnosti, jest-li této potřebí, svého cíle nenarážeje na odpor, kdežto v opačném pádu i nejvyšší i nejlépejší tresty bez všeho účinku zůstávají. Ať jen důkladností učitelskou pilnost a chuť u žáka se budí, a za mravnou důsledností učitelskou škola v lásce, mravnosti a vážnosti stejně se potahuje, a nebude trestu raffinovaného ani potřebí, a pravá kázeň dostaví se sama od sebe.

Takové volnější počínání nikoli nevyklučuje trestání každé. I při kázni z ducha vycházející a ducha dojmající nezůstanou zevnější prostředky trestní zbytečnými. Neboť nespokojenost učitelova musí zřejmě vidna býti, ba nebude z cesty, upotřebilo-li by se trestu tělesného u chovanců ještě méně rozvinutých; výsledek takového jednání poučí ale hned za prvním krokem, jakých rozličných prostředků potřebí, aby docíleno bylo polepšení.

Kdo by se však domníval, že dostoupil vrchu moudrosti vychovatelské již tím, že by rozumně uměl a v pravý čas trestati, na hrubém by tkvěl omyl. Pevný návyk ku konání povinností, kochání se v práci tím se nezbudí, mravní síla žáka takto se ničím nerozvíjí, jeho činnost jest jen zevně vnucena, která jakmile zmizí nátlak ihned přestává, neboť mysl chovancova zůstane ve své bytosti nedotknuta, nebývá vyššími zásadami vrušována, tak že duch jednotlivce dle své zvláštnosti zásadám těm podroben býti nemůže; nepošine se na onen stupeň, aby skutečnost právě chápaje, každé polovičitosti, vši zdánlivosti vzdálen byl.

Kdo nejsa veden pravou božskou ideí nehledá v ní základ životní uskutečnitelné budoucnosti, ten může sice provozovati skvělou

vzdělanost rozumovou, tím ale odchová chovance za sluhu onoho ducha, jenž každému pravdivému nadšení odcizen jen v konečném a pomíjejícím se ztrácí. Vládnoucí ideí takovouto podává křesťanství. *) Toto za konec a účel všeho vychování staví říši božskou v tomto světě. Základy pravého křesťanského života musí tedy býti i základy všeho vychování. Pročež musí každý učitel hleděti, aby, jako u jiných hledí křesťanskou kázeň pěstovati, sama sebe v této kázni zachoval, musí se v skutku za pravého duchovního pastýře svých žáků považovati a podle toho i svůj život tak zařizovati, aby zárodky svého konání, výměr svých ideí bral ze svatě vůle boží.

Kde základy křesťanského života chybují, tam se nevypěstuje ani zdvojnásobenými lekcemi, ani donucovanou návštěvou kostelní, neb účastněním se ve průvodech a p. toho, čehož pravdivá potřeba jest. Neboť protivná dvojitost života i na nízkém stupni vzdělanosti jest cititelná, a proto že škola i život vedle sebe stojíce na mladistvého ducha účinkují, navykla by si mládež na posvátné lhostejné hleděti, ne-li je v opovržení bráti; aneb osvojila by si mládež pouhé náboženské frase, což neméně zavrhnouti se musí jako zpupné nezabožství. Pravý křesťanský duch musí na jevo vycházeti z chování, ze slova i ze skutku, není tedy vhodno mladistvého ducha pobožnickářstvím a náboženskými vzdechy poutati. Nemůže to tedy jiný duch býti mimo pravou lásku, která každé samochvály prázdna, jádrem jest silné, bohaplné sebedůvěry. — Že vedle mravních vlastností i vědecká důkladnost pěstována býti má, samo sebou se vyrozmívá. — Taková osobnost bude tedy pro mládež vzorem, po jejímžto vzoru důkladná samostatnost rozvinouti se může. Aby učitel nadzmičené vlastnosti žáků vypěstoval, musí nejen učební látku úplně osvojenou mít, on musí jí zprávným, záživným způsobem žákovi podávati. K tomu potřebná činnost uvádí na cestu indirektní kázně.

Každé v pravdě povzbuzující a oživující vyučování jest přiměřené. Kdo sobě konce jednotlivých věd jasně a úplně vědom jest, tak že každou dle jejího významu a zvláštnosti chápe a její místo a stupeň v celém vyučování uznává, ten dostojí při vytrvalé svědomitosti těmto podmínkám. Vyplní-li je, nejlépe jest postaráno, by chovanec pravou, potřebnou věcnost sobě přisvojoval a nelapal po leské zdánlivosti.

Duch paedagogický učitelův projeví se mirou, přirozeností, svědomitostí a pravdymilovností, důsledností nezavrhující veselost a bodrost, jakož i hlubokou úctou před duší se rozvíjející, tak že bedlivě vždy na to pomýšleti bude, aby působnosti úloh a jejich objemem, jakož i jejich jakostí žáka k nepravdivosti nezaváděl a poznáv zcela význam jednotlivých věd dle důležitosti jejich, uskuteční tedy harmonický rozvoj. Tím se zamezí přetížení žákův i příčinlivějších; nikoliv množstvím, nýbrž jen důkladností vědomostí žáka přemožitelných zavítá do duše žákovy klid i mír mravnou silou tužice, kdežto

*) Das wahre ungefälschte Christenthum enthält in seinem Wesen eine Kraft, die allein wie keine andere auf Erden den Uebelständen der Gesellschaft abzuheffen vermag, wo immer die Menschen seine Lehren und Vorschriften im Gemüthe und Leben aufzunehmen geneigt sind. Wessenberg.

přepínání sil a předčasný návyk v rozumování (abstrakci) i za návodem bystroduchého učitele výsledkem na oko prospěšný způsobuje, konečně však původem se stává u přemnohých žáků duševní ochábllost, ubývání samočinnosti a ztráty výdatné chuti po důkladné vzdělanosti.

Přetížení může i tehdy povstati, když v nižších třídách není o to postaráno, aby chovanec pořádně a důkladně se přiučil práci. Neboť první podmínka ochotné poslušnosti jest radostná příčinnost volná na úkolu jednotlivci vykázaném. Mnozí žáci trápí a sužují se a předce nemohou učitele uspokojiti; mají pracovati a nevědí jak by práci za pravý konec popadli. To má platnost svou u slabších ale i u žáků, kteří v marné zaslepenosti, nebo tupé linosti své nadání duševní nepěstují, jichž v podlosti bezstarostné ponechati hřích by byl, jehož vychovávací škola na sebe uvaliti nesmí. Povinností školy každé jest, starati se, aby žák přivykl pořádně svých sil upotřebovati, aby tedy školou k návyku takovému dospěl.

Největší důležitost ale do sebe má pěstování mravné povahy žákovy. Jen učitel, veden křesťanskou láskou může rovně daleko vzdálen býti jak nevrlosti, nespokojenosti a panovitosti, tak i vrtkavosti, a sprostého žertu, aby zůstáváje vždy v stejné míře všech prostředků používal, by upravoval půdu, na níž pravá mysl ctnostná se zakládá a vzrůstá. Neboť o ctnosti již ustálené nemůže se v pravém smyslu slova u hochů i též u jinochů ani mluviti: o to závod buď, aby o jejich vychování tak se staralo, aby postupně se rozvíjeli a ustálili v muže důkladné vůle. Jen v pravém křesťanství spočívá mír, život silicí, jen ono klade ducha v poddanost dobrou, jen ono plodí pravou svobodu vůle, oddávající se z čisté plné lásky poslušnosti; neboť jen tam jest pravá ctnost, kde jest pravdivá volnost.

Čistá láska musí základnou vlastností býti pravého učitele. Kde té se nedostává, tam nemůže ani při vysoké vzdělanosti rozumové o činnosti skutečně vychovávací řeč býti. Kdož se láskavě nevpraví na vyrozumění neb pochopení povahy jednotlivce, tomu jest pak každá chyba něco úmyslného, nepřátelského, a že z takového posuzování malicherný pedantický duch se vyvine jest na bíledni. A když při takovém počínání nějaký trest se ukáže nevyhnutelným, pak ho chovanec snadno za nespravedlivý míti bude; budeť trest takový považovati za mstu silnějšího, a místo žádaného dobrého výsledku trestaného jen zatvrdí a pohorší. Nejhorší ale při takovémto postupování jest ten zlořád, že se lehce obrátí v libovolné malicherné dozorcování, čímž všechna důvěra se vykoření a jinoch právě na zcestí vstoupí, před kterýmž ho varovati svatá povinnost jest. —

Jen mužné, lásky plné srdce pro blaho mládeže dostojí své povinnosti; každý protivný vplyv zeslábne před nezkalenou láskavostí pravého učitele a důvěra zadržaná dostaví se bez vynakládání nepravých prostředků sama sebou. Jen zřejmá svéhlavost, bezsrdečná tupost, v níž mnohá rozumová vzdělanost odumírá, stane se nepřístupnou vládě pravdy. Nepředpojatí úplně uznají rozdíl nestranné přisnosti a moci a podrobují se volně prospěšné kázní; neboť mládež nesnese dětinné, sženštilé shovívavosti, bezbarvé sla-

bosti: mládeži jest úplně volno, když vidí a cítí nad sebou místra pravého nepřipouštějícího žákům školu mistrovati.

Pěstování nadzminěné oddanosti a nepředpojatosti v mládeži jest úkol nevyhnutelný. Kde ty se vypěstují, tam důsledností a pevností vůle bez stanovených dohlížek a bez nutkání vychovávací moci zákona volný se sjedná průchod; volná poslušnost se vyvine a konečně láskou k učitelovi ušlechtna se ustálí a zakoření, tak že při uvolňování znenáhla postupujícím — ale vždy v mezích vychovávání přiměřených ostávajícím — osobnost (individualita) svého práva dojde a v úplnou svobodu morální vyspěje.

Nekalená mysl učitelova, poslá z důslednosti, projeví se i v nezvratné trpělivosti, jakouž učitel proti chybám a pokleskům mládeže zakročuje. I věci zdánlivě nepatrné nebudou mu maličkostmi, jichž za často láskyplnou ochotností bezslovně odstraní; neboť ví, že mládež často neví, co činí aneb co činiti má. Pročež maje slitování hledí je před všelikým úrazem zachrániti. Při tom všem ale musí na sebe sama zvláštní pozor míti, aby opačným jednáním jak v rozumovém tak i v mravném ohledu nevštěpoval chyby a vady do srdce mladistvého.

Jinoch pokročilejší, na vyšším stupni vzdělanosti stojící libuje sobě v ideálech velikosti. Jako staří Řekové, a před jinými Athenští, ve veřejných, na nejmoudřejších základech položených školách svých velikány Iliady na oči vystavovali mládeži své, aby od nich se učila šlechtnosti, hrdinství, vlastenectví a bohabojnosti: tak at také kráci jinoch vyššího vzdělání po vzorech mužů Velikánů, jenž svou mravností, svou vírou, svými skutky — vůbec svým celým životem národu svému sloužili, člověčenstvo šlechtili a blažili. Takými příklady nabude žák volnosti u vzdělání, vedoucí ku pravé duševní samostatnosti.

Není zbytečným podotknouti, že celé vychovávání a vyučování, má-li prospěti, na národní povaze se zakládati, v řeči chovancovi nejpřístupnější pěstovati se musí. Národní povaha jest úrodné pole, jež rozumně obděláváno hojné, vděkuplné úrody podává. Řeč u vyučování pěstována se zdokonaluje a s ní zároveň se šlechtí i národ. Neboť v jazyku jest národnost; bez čistoty jazyka není pravé výmluvnosti, není slovesnosti, v jazyku nevzdělaném zápasí slovo s umem i rozumem, duch hyne, národ umírá. V dokonalé řeči žije duch bodrý, v pojmech vždy harmonický; dokonalá řeč trhá a ničí předsudky, nevědomost a obmezenost, kteréžto plodí nenavist a veliký nelad ve světě. Pro takovou řeč s podivením pozírá svět a bude vždy pozírati k dílům Platonovým, Xenophontovým a velikánů podobných.

Kde jednotlivec tak dobře, jako celý sbor ne v odloučeném, hryzném samotářství, nýbrž v mužské důslednosti nepředpojatým, bdícím duchem pro žádost časovou — tak aby právě od nepravého dle možnosti odloučeno, a poslední i odstraněno bylo — podle vytknutých zásad pokračuje; kde při svědomité přisnosti bez drsného rigorismu, při ochotné oddanosti k povolání — jednota při vši rozmanitosti duševních sil a nadání vydobyta jest a panuje: tam jest záruka na blahočinný výsledek, ukazující se v pravé kázní poslé co

volný čin z jasné přesvědčenosti žáků vyššího stupně, v nichž mravná síla a čistota vůle ustálená jest.

Tak se stane škola, pěstující mysl důslednou, přesnou nejen lesklou, nýbrž hluboko zabírající do duševního, nadmyslného života, zárodkem všech konečných úkolů, totiž: poslušnosti, mravnosti, důkladnosti volné; a že škola taková nekali bodrost a veselost mladistvou, nýbrž naopak ji budí a pěstuje, neztratí mládež odrůstající ani těchto nejdrazších pokladův mladosti.

Josef Sytko.

Zprávy školní.

A. Kronika gymnasia.

Otcovsky prohlédaje k dávné touze lidu slovanského na Moravě, aby mládež nabývati mohla vzdělání svého na základě mluvy mateřské, Jeho Apoštolské Veličenstvo, nejmilostivější císař a pán náš, když na podzim roku 1866 cestovati ráčil po krajích Moravy a Čech krutou válkou pruskou těžce ztýraných, připsem ze dne 18. října vlastní rukou učiněným v Brně k tehdejšímu státnímu ministru Richardovi hraběti Belcrediemu naříditi ráčil, aby bez prodávání zřízena byla v Brně a v Olomouci nižší gymnasia slovanská.

Již při počátku měsíce února 1867 v úředních novinách roze-psal se konkurs na obsazení míst ředitelských obou ústavů jakož i čtyř a čtyř míst professorských. Byla-li již ze zaslíbení obou ústavů jak na Moravě tak i v sousedních Čechách radost veliká, dostoupila rozepsáním konkursu tohoto stupně ještě vyššího, poněvadž z té věci, že oba ústavy za gymnasia třídy první se prohlásily, s bezpečností se zavíralo, že časem svým na gymnasia se rozšíří úplná. Nedlouho po rozepsání dotčeného konkursu počaly se vyhledávati pro budoucí ústavy příhodné místnosti, což ve městě našem tak sevřeném s nemalými ovšem bylo nesnázemi. Pomýšlelo se nejprvé na to, aby gymnasium se umístilo v budově kláštera dominikánského: avšak překážky, které by adaptaci se byly v cestu stavěly, byly tím vinny, že od úmyslu toho zase upustiti se musilo. Po některých jiných pokusích marných konečně v měsíci červnu měšťtínův zdejší pan Antonín Pür nabídl se velesl. aeraru, že by pro gymnasium slovanské pronajal dům svůj pod číslem 151 na Záhrobí, čili jak nyní vůbec se zde říká, na Cartách. Počalo se o věci ihned usilovně jednati a dne 15. července 1867 k místu přivedena jest smlouva mezi vys. c. k. místodržitelstvím jmenem fondu na studie se strany jedné a mezi držiteli domu shora řečeného pány manžely Antonínem a Johannou Pürovými se strany druhé v ten rozum, že velesl. c. k. aerar na deset let pořád pryč za sebou jdoucích celý dům pro potřeby c. k. gymnasia slovanského najímá za roční nájem 1500 zl. r. m., vyhražujíc sobě právo výpovědi v každou dobu, jakož i právo, aby místnosti pro potřeby školské se upravily, nákladem arcí fondu na studie.

Mezi tím co trvalo vyjednávání o pořízení budovy pro ústav sestoupila se v Brně komisse, která by se uradila o vyučovacím jazyku gymnasií slovanských na Moravě pro rok školní 1867/8. Na základě usnešení komisse této mocí výnosu vysokého c. k. ministerstva osvěty ze dne 7. července 1867 č. 5184 (intim. vys. c. k. místodržitelství ze dne 27. července č. 14314) ve třídě první všem předmětům vyučovati se mělo po česku; ve třídě druhé jazyku německému a geometrii po německu, ostatním předmětům po česku; ve třídě třetí matematice a přírodopisu po německu, ostatním předmětům po česku; ve čtvrté třídě konečně jazyku německému, dějepisu, matematice a physice po německu, ostatním předmětům po česku. Mimo to ode třídy druhé počínajíc z jazykův klassických překládati se mělo v jazyk český i německý střídavě.

Vynesením veleslavného c. k. ministerstva osvěty ze dne 18. července 1867 č. 4587 (intim. velesl. c. k. místodržitelství ze dne 27. července 1867 č. 15184) jmenování jsou pp. Josef Sytko, do té doby v příkaznosti travší; Jakub Škoda, profesor gymnasia Jindřichohradeckého; Josef Fiala, supplující učitel gymnasia Jihlavského; Adam Stošek, kandidát professury, řádnými učiteli tohoto ústavu.

Nejvyšším rozhodnutím Jeho c. k. Apoštolského Veličenstva ze dne 22. července 1867 vedle sdělení veleslavného c. k. ministerstva osvěty ze dne 25. července 1867 č. 5836 (intim. velesl. c. k. místodržitelství ze dne 1. srpna 1867 č. 15675) Jan Kosina, profesor gymnasia Kralohradeckého jmenován jest ústavu tohoto ředitelem. Kterýžto ohlásiv se dne 20. srpna 1867 u veleslavného c. k. místodržitelství v Brně přísahu složil a po té bez prodlení do Olomouce se odebrav od pana Františka Wallendy, náměstka nepřítomného tehdež ve městě pana purkmistra, budovu na Zábrobí pod č. 151 převzal, načež za několik dní — neboť dům částečně jest obýván byl nájemníky soukromými — budova upravovati se počala pro potřeby školní. Rázným přičiňováním se c. k. okresního ingenieura pana Ed. Schiera věc dosti rychle prospívala, tak že počátek zápisu ohlášen býti mohl ke dni 23. září.

Do této doby dostavili se všickni pro ústav jmenování páni professoři až na p. Adama Stoška, který dorozuměv se o to s panem Vilémem Tkaným, jež veleslavné c. k. ministerstvo osvěty bylo jmenovalo učitelem věd přírodních a matematiky při gymnasiu slovanském v Brně, žádal za výměnu místa s tímto. Žádosti obou vyhovělo se výnosem veleslavného c. k. ministerstva osvěty ze dne 28. září 1867 č. 7575 (intim. velesl. c. k. místodržitelství ze dne 4. října 1867 č. 20552).

Když pak nejdůstojnějším ordinariatem arcibiskupským prozatímně i místo učitele náboženství se obsadilo vel. p. Janem Juřáškem, do oné doby kooperátorem v Lutoltovicích blíž Opavy, jež později výnosem veleslavného c. k. ministerstva osvěty ze dne 24. listopadu 1867 č. 9287 (intim. velesl. c. k. místodržitelství ze dne 2. prosince 1867 č. 24764) za skutečného učitele náboženství povýšen jest, sbor učitelský žádoucí nabyt úplnosti.

Nával žáků do třídy první byl veliký. Ode dne 23. až do 2

září přihlásilo se do ní 86 studujících. Příprava jinochův těch, kteří vedením profesora Škody v přítomnosti ředitelovy zkoušku přijímací odbyvali, byla slušná a svědčila obzvláště o znamenité žákův těch pilnosti. Vůbec na základě zkoušek přijímacích, ačkoli se vši přítomností zákonem žádanou se daly, nižádnému žáku nezamezilo se přístupu ku studiu. I do tříd ostatních žákův se přihlásilo ne po skrovnu; do druhé třídy 49; do třetí 57; do čtvrté 43.

V úterý dne 1. října o 9. hodině ranní započal školní rok slavným vzýváním Ducha svatého ve chrámě Páně sv. Michala. Pontifikoval nejdůstojnější pan praelat Arthur svobodný pán z Königsbrunnů s četnou assistencí.

Znamenitý počet žákův třídy prvé se strany jedné a skrovnost s ní učebných se strany druhé přiměly ředitele ústavu k tomu, aby přípisem ze dne 26. září 1867 č. 28. žádal veleslavné c. k. místodržitelství předně: aby směla třída prvá rozdělena býti na dvě oddělení paralelná; za druhé: aby ústavu se přikázali dva pomocní učitelé, a sice jeden pro klassickou filologii, druhý pro matematiku a physiku. Obojí žádost vyhovělo se vynesením velesl. c. k. ministerstva osvěty ze dne 8. října 1867 č. 8154 (intim. velesl. c. k. místodržitelství ze dne 11. října 1867 č. 21087). Na základě vynesení tohoto povolání jsou pp. Vojtěch Ryšánek, jež školního roku 1866/7 suploval na gymnasiu znojenském, a Josef Hrdlička, kandidát professury gym. na ústav tento za supplenty. Bez prodlení pak přistoupeno ke konečnému rozvržení předmětův a pravidelné vyučování nicím po celý rok již nebylo přerušováno.

Abý žákům ústavu tohoto příležitosti se dostávalo cvičiti se ve zpěvu, ustanoven k návrhu ředitelství p. Josef Lhotský, prozatímný učitel zdejší c. k. hlavní a vzorné školy vynesením velesl. c. k. místodržitelství ze dne 13. října 1868 č. 21127 za vedlejšího učitele dotčeného předmětu. Témuz týmž vynesením svěřilo se také vyučování v krasopisu.

Vynesením veleslavného c. k. ministerstva osvěty ze dne 12. února 1868 č. 317 (intim. veleslavného c. k. místodržitelství ze dne 16. února 1868 č. 3032) mocí článku devatenáctého základních zákonů státních jazyk německý na gymnasiích slovanských v Moravě stal se předmětem neobligátním. Ku chvále žactva našeho budiž řečeno, že na celém ústavě ani jediný žák od učení se druhému jazyku zemskému dispensovati se nedal. Poněvadž však dotčený zákon mocně se přičil ustanovení vydanému ve příčině jazyka vyučovacího pro rok školní 1867/8 vynesením velesl. c. k. ministerstva osvěty ze dne 7. července 1867 č. 4587, sbor učitelský uradiv se o věci té v konferenci odbyvané dne 5. března 1868 na tom přestal, aby od překládání z latiny a řečtiny na jazyk německý ihned se upustilo, příštím rokem pak aby jazyk mateřský vyučovacím jazykem byl ve všech předmětech kromě jazyka německého ve třídě II. III. a IV. — Usnešení tomuto potvrzení se dostalo výnosem vel. místodržitelství ze dne 6. dubna 1868 č. 6713.

Vynesením velesl. c. k. ministerstva osvěty ze dne 15. února 1868 č. 1113 (intim. velesl. c. k. místodržitelství ze dne 21. února 1868 č. 3387) dozorství obou gymnasií slovanských na Moravě vzne-

seno na c. k. ředitele zdejšího vyššího gymnasia pana Jos. Dvořáka, kterýž v průběhu měsíce máje inspekci ústavu předsevzal a v konferenci odbývané dne 30. téhož měsíce úplnou spokojenost svou s působením učitelstva a se stavem gymnasia na jevo dal.

Dne 6. července počtén ústav náš návštěvou Jeho Excellenci pana místodržitele markhrabství Moravského, svobodného pána z Pochů.

Služby boží od počátku školního roku až do všech svatých a pak od velikonoc až ke konci roku konaly se každý den; v měsících zimních pak toliko v neděli a ve svátky mládež povinna byla obcovati exhortě a mši svatě.

Čtyřikrátě v roce, totiž při počátku roku školního, o vánocích, o velikonocích a ku konci školního roku vedena mládež ku zprávě Boží a ku stolu Páně.

Dnové jmenin Jejich c. k. Veličenství císaře Františka Josefa a císařovny Elžběty slavili se zpíváním hymny národní po skončených službách božích, načež sbor učitelský přítomen byl slavným službám Božím v chrámě katedrálním. Týmž způsobem oslaveno dne 22. dubna narození Nejjasnější arcivévodkyně Marie.

Školní rok ukončen jest dne 1. srpna slavným Te Deum v chrámě Páně u sv. Michala. Po ukončení služeb božích žákům oznámil se výsledek studií jejich rozdáním pololetních vysvědčení. Třinácte žáků, kteří nad jiné výtečně prospěli, podělilo se praemiemi, na jejichž pořizeni veleslavné c. k. místodržitelství vynesením ze dne 25. června 1868 č. 11711 vykázaní ráčilo 40 zlatých r. m.

B. Učitelstvo gymnasia.

Jmeno a stav	Předměty a třídy	Počet týden- ních hodin	Ordinariat v třídě
Jan Kosina, c. k. ředitel	Jazyk latinský v III. a IV.	12	—
Josef Sytko, c. k. professor	Země- a dějepis v I.a, I.b II-IV. Jazyk český v IV.	17	—
Jakub Škoda, c. k. professor	Jazyk latinský, český, ně- mecký v I.a; jazyk řecký v IV.	18	I.a
Josef Fiala, c. k. gym. učitel	Jazyk latinský, český, ně- mecký v I.b; jazyk český v II.	17	I.b
Vilém Tkaný, c. k. professor	Mathematika ve IV. Příro- dopis v I.a, I.b, II. III. (v 1. běhu) Silozpyt v III. (v 2. běhu); IV. Jazyk německý v IV.	17	IV.
Jan Jurášek, kněz církevní, učitel náboženství	Náboženství ve všech třídách	10	—
Vojtěch Rysánek, supplující učitel	Mathematika v I.a, I.b, II. III.; jazyk český a něme- cký v III.	17	III.
Josef Hrdlička, supplující učitel	Jazyk latinský a německý v II.; jazyk řecký v III.	16	II.

C. Přehled přednášek.

a) Předměty povinné.*)

Ve třídě I.

1. Náboženství, týdně 2 hodiny. Přehled katolického náboženství dle Deharbeova řezenského katechismu.
2. Jazyk latinský, týdně 8 hodin. Formy pravidelné a cvičení v nich překlady z Rissovy čítanky pro třídu první.
3. Jazyk český, týdně 3 hodiny. Nauka o tvarech a o hláskách zvláště co do ohýbání slov a pravopisu, pak nauka o větě jednoduché, holé i rozvinuté dle mluvnice Kunzovy. Čítání z čítanky Jirečkovy (dílu I.) spojeno s výklady mluvnickými a věcnými. Přednášení z paměti menších kusů čtených a vysvětlených. Cvičení mluvnická i pravopisná.
4. Jazyk německý, týdně 3 hodiny. Z tvorosloví a větosloví totéž co při češtině dle mluvnice Martinákovy. Čítání z 1. dílu Madierovy čítanky. Cvičení jako při jazyku českém.
5. Zeměpis, týdně 3 hodiny. Přehled celého oboru zemského. Hlavní díly světa ve všech částech, národopis, politické rozdělení, hlavní a jiná města důležitá, dle Josefa Erbena.
6. Matematika, 3 hodiny týdně. V 1. půlletí počtářství dle Smolíka (díl 1.). Vysvětlení soustavy desetinné, čtvero způsobů početních s čísly desetinnými, dělitelnost čísel, zlomky obyčejné, rozličné prospěchy a výhodná zkrácení při počítání. — V 2. půlletí týdně 1 hodina počtářství a 2 hodiny počátky měřictví dle Dřízhala (I. díl). Body, čáry, úhly, sestrojování trojúhelníků zvláště pomocí kružidla, vytýkání jejich vlastností, vše způsobem názorným.
7. Přírodopis, týdně 2 hodiny dle Pečírky. V 1. půlletí: Popisy nejlhavnějších ssavců. V 2. půlletí: Popisování nejdůležitějších členovců, měkkýšů, hvězdýšů.

Ve třídě II.

1. Náboženství, týdně 2 hodiny. Liturgika čili vysvětlení služeb Božích, obřadů, jakož i slavností a svátků církve katolické dle Frenzla.
2. Jazyk latinský, týdně 8 hodin. Formy nepravidelné dle Kosiny, cvičení v nich překlady dle 2. dílu cvičebné knihy Kobliskovy.
3. Jazyk český, týdně 3 hodiny. V nauce o tvarech dle Kunzovy grammatiky pokračováno, o časoslově, o větě složené a zkrácené, pak o dělidlech obsírně pojednáno. Čítání dle dílu II. Čelakovského čítací knihy; cvičení pravopisná a mluvnická jako v třídě 1.
- * 4. Jazyk německý, týdně 3 hodiny. Mluvnice, skladba, rozbor vět dle mluvnice Baurovy jako v češtině. Čítání z dílu 2. Madierovy čítanky německé.

*) Co do jazyka německého viz kroniku gymnasia. Předmětům hvězdičkou vyznamenaným vyučovalo se jazykem německým, ostatním jazykem českým.

albo 5. Zeměpis a dějepis, týdně 3 hodiny. Děje všeobecné. Starý věk až do r. 476 po Kr. dle Ningra.

6. Matematika, týdně 3 hodiny a sice v 1. půlletí 2 hodiny počtářství a 1 hodinu * měřictví, v 2. půlletí naopak. Poměry, srovnalosti a upotřebení jich na jednoduché počty trojčlenové a úrokové, počty rozkladné, nauka o měrách a váhách, o penězích našich a cizozemských dle Smolíka. — Ustanovení velikosti a vypočítávání obrazců troj- i víceúhelných, proměňování a dělení obrazců těchto, podobnost trojúhelníků dle Močnickovy „Geometrische Anschauungslehre 1. Theil.“

7. Přírodopis, týdně 2 hodiny. V 1. půlletí: Popisování nejdůležitějších ptáků, plazů, obojživelníků a ryb se zvláštním vzhledem k jich upotřebení. V 2. půlletí: Rostlinstvo dle Jehličky.

Ve třídě III.

1. Náboženství, týdně 2 hodiny. Biblický dějepis zjevení Božího ve starém zákoně dle Procházky.
2. Jazyk latinský, týdně 6 hodin. Dvě hodiny mluvnice o užívání pádův dle Kosiny; 4 hodiny čtení a překládání z Hofmannových *Historiae antiquae libri XII.*, z nichž se přečtla kniha I. II. a VI. od kap. 1—28.
3. Jazyk řecký, týdně 5 hodin. Formy pravidelné až k časoslovům v *mi* dle Vaníčka. Učení se významům. Cvičení dle knihy cvičebné Lepařovy.
4. Jazyk český, týdně 2 hodiny. Souřadění vět; skládání period; užívání časův a způsobů; tvoření slov dle grammatiky Kunzovy. Čtení a přednášení jako ve třídě 1. dle čítanky Jirečkovy dílu 3.
- * 5. Jazyk německý, týdně 3 hodiny. Z mluvnice totéž co v češtině podle grammatiky Bauerovy. Čítání z dílu 3. Madierovy německé čítanky.

6. Zeměpis a dějepis, týdně 3 hodiny. Děje všeobecné. Střední a nový věk až do r. 1700 se zvláštním zřetelem k dějinám mocnářství Rakouského dle dílu 2. Ningrova všeobecného dějepisu. Podrobná zeměpisná známost zemí z dějin poznanych.

* 7. Matematika, týdně 3 hodiny, rozdělené tak jako ve třídě II. Čtvero způsobů početních s čísly obecnými, vzmocňování a odmocňování ve stupni druhém a třetím s použitím výhod; permutace a kombinace dle Močnickovy knihy: *Lehrbuch der Arithmetik für Unt.-Gym. II. Abth.* — Kruh s rozličnými obrazci vepsanými a opsanými, vypočítávání jeho obsahu a obvodu, dle Močnickovy knihy: *Geometrische Anschauungslehre II. Theil.*

8. Přírodovědy, týdně 2 hodiny. V 1. půlletí: * Nerostopis dle Fellöckerovy knihy: *Anfangsgründe der Mineralogie.* Výklad všeobecných vlastností nerostů; popis nejdůležitějších nerostů a tvarů jejich se vzhledem k upotřebení v životě obecném. — V 2. půlletí: Silozpyt dle Majera. O všeobecných vlastnostech těles; o skupenství; o prvcích; o teple.

Ve třídě IV.

1. Náboženství, týdně 2 hodiny. Biblický dějepis zjevení Božího v novém zákoně podle Procházky.

2. Jazyk latinský, týdně 6 hodin. 2 hodiny skladba podle Kosiny. Užívání časů a způsobů. Metrika. Čtly se z G. Julii Caesaris commentarii de bello gallico knihy 1. 2. 3. 4. Z Ovidia ed. Grysar: Ex epistolis Heroidum ep. 1.; — E libris Faistorum lib. II. vv. 83—118.

3. Jazyk řecký, týdně 2 hodiny. Časoslova v *mi*, nejdůležitější formy nepravidelné a cvičení v nich dle Vaníčka a cvičebné knihy Lepařovy.

4. Jazyk český, týdně 2 hodiny. Opakování a doplnění nejdůležitějších částí mluvnice dle Kunzovy grammatiky jako ve třídě 3. pak nauka o české prosodii přízvucné a časoměrné; o slohu jedním. Čtení z Jirečkovy čítanky d. IV.

* 5. Jazyk německý, týdně 3. hodiny. Z mluvnice totéž co v češtině dle Bauera. Čtení a přednášení dle Madierovy čítanky d. III.

6. Zeměpis a dějepis, týdně 3 hodiny. V 1. půlletí: * Ukončení dějin nového věku se zvláštním vzhledem k dějinám mocnářství Rakouského dle Pützova: Leitfaden der allgemeinen Geschichte, 3. Theil. Opakování a doplnění zeměpisu všeobecného. — V 2. půlletí: Popis mocnářství Rakouského dle J. Lepaře.

* 7. Matematika, týdně 3 hodiny, rozděleny jako ve třídě 2. Poměry složené a jich upotřebení, rovnice stupně prvního o jedné neznámé dle Močnickovy knihy: Lehrbuch der Arithmetik für Untergymnasien. — Tělesoměřství: vzájemné položení čar a ploch, úhly tělesné, nejdůležitější tělesa měřická, jich tvary a vypočítání povrchu a obsahu krychlového pokud možná způsobem názorným dle Močnickovy: Geometrische Anschauungslehre II. Theil.

* 8. Silozpyt, týdně 3 hodiny. Rovnováha a pohybování, akustika, optika, magnetismus a električnost. Nejdůležitější pojmy z astronomie a fyzického zeměpisu dle Koppe.

b) Předměty volné.

1. Krasopisu vyučovalo se dvakrát v týdnu totiž ve středu a v sobotu odpoledne vždy od hodiny 1 až do půltřetí. Účastnilo se u vyučování tom 115 žáků.

2. Zpěvu vyučovalo se tolikéž dvakrát v týdnu ve středu a v sobotu od h. 11—12. Účastnilo se u vyučování tom 70 žáků. Mimo to vždy v neděli po ukončených službách božích dvě a dvě třídy pospolu cvičili se ve zpěvu církevním.

D. Učebné pomůcky.

a) Knihovna.

Knihovna ústavu sestává ze 700 spisův v 1058 svazcích a 280 sešitech. Z těch připadá

1) na knihovnu učitelskou	102 spisy v 236 svaz. a 35 seš.
2) na knihovnu žakovskou	598 „ v 822 „ a 245 „
Z těch ústav nabyl 1) darem	364 „ v 519 „ a 253 „
2) koupí	336 „ v 539 „ a 27 „

Z darovaných spisů znamenitější jsou:

1. Od velesl. c. k. ministerstva osvěty: Katalog der österr. Abtheilung an der internationalen Ausstellung zu Paris 1867. — Orlando Furioso di L. Ariosto ed. Bolza (ve 2 exemplářích).
2. Od slavného zemského výboru moravského 6 spisův ve 14 svaz. a 3 sešitech.
3. Od spolku centrálního pro orbu atd. 1 spis v 1 svazku.
4. Od vel. p. Jana Juráška, katechety ústavu 31 spisů v 47 svaz. a 33 sešitech.
5. Od p. Eduarda Hölzla, zdejšího kněhkupce 8 spisů v 9 svaz.
6. Od p. Jos. Drlíka, učitele v Štěpanově 3 spisy ve 3 svaz.
7. Od nejmenovaného 20 spisů ve 20 svazcích a 4 sešitech.
8. Od kněhkupectví pana E. Petříka v Praze 9 spisů v 9 svazcích a 7 sešitech.
9. Od vel. p. A. Vichy, kaplana při chrámě sv. Mořice v Olomouci 10 spisů ve 14 svazcích a 24 sešitech.
10. Od p. Josefa Sytka, c. k. gym. profesora 10 spisů v 8 svazcích a 8 sešitech.
11. Od p. Jos. Vurma, c. k. pošt. officiala 3 díla v 7 svazcích, mezi nimiž veleznameníť Josefa Jungmanna slovník česko-německý ve 5 svazcích.
12. Od vel. p. Ignata Vurma 1 dílo v 6 velikých svazcích, totiž Bočkův Codex diplom. et epist. Moraviae.
13. Od pana Frant. Vaňka, c. k. gym. profesora 23 spisů ve 20 svazcích a 4 sešitech.
14. Od pana Aloisia Vaníčka, c. k. gym. profesora 3 díla v 6 svazcích.
15. Od vel. p. Bohumila Hakla, c. k. gym. profesora 21 spisů v 17 svazcích a 20 sešitech.
16. Od p. A. Vidína, c. k. úředníka při krajském soudu 4 spisy v 4 svazcích.
17. Od vel. p. Frant. Klabazně, kooperatora v Dubicku 1 dílo v 5 svazcích.
18. Od pp. Václ. Červeného, tovarníka nástrojů hudebních, Jana Kleina, rektora biskupského semináře a Václava Hubky, c. k. officiala krajského soudu v Hradci Králové 10 spisů v 22 svazcích a 62 sešitech.
19. Od p. Frant. Slabýho, lékárníka zdejšího 28 spisů v 20 svazcích a 41 sešitech.

20. Od vel. p. D. Metyše, kněze řádu premonstratského, 7 spisů ve 35 svazcích a 25 sešitech.
21. Od vel. p. Antonína Janouška, faráře v Sukdole 1 dílo v 92 svazcích.
22. Od vel. p. Josefa Pavlíka, kaplana v Slavoníně 1 dílo ve 2 sv.
23. Od Kněhtiskárny p. dra. Grégra v Praze 8 spisů v 7 svazcích a 30 sešitech.

Mimo to přispěli na zařízení biblioteky hotovými penězi:

1. Pan J. Kozánek, zemský advokát a c. k. notář v Kroměříži 50 zl.
2. Vel. p. Frant. Chudoba, kooperátor ve Střílkách 3 zl. 70 kr.
3. Vel. p. Ant. Krejčířík, kooperátor v Kojetíně 2 zl.

Všem spanilomyslným dárcům vyslovují se nejvroucnější díky.

Ze spisův, kterých ústav nabyt koupí, některé důležitější tuto budtež vytčeni: Nestorův letopis ed. Erben, 1 sv. — Dastichova filos. propædeutika 2 sv. — Květův aesthetický rozbor rukopisu Kralodvorského 1 sv. — M. Tullii Ciceronis scripta omnia ed. R. Klotz 11. sv. — T. Livii a U. c. libri 5 sv. — Q. Horatii Flacci carmina et sermones ed. Stallbaum 1 sv. — Der Olymp v. Petiscus 1 sv. — Mythologie řecká a římská od Fr. L. Saska 1. sv. — Bájedlový kalendář od J. Hanuše 1 sv. — Beckers Erzählungen aus der alten Welt 3 sv. — Starožitnosti a památky země české 2 sv. — Archaeologické památky 5 sv. — Maehrens Burgen und Sagen von Heber 1 sv. — Dějiny literatury české od Sabiny 1 sv. — Dějiny řeči a literatury české od Šembery 2 sv. — Fraseologie česko-německá a německo-česká od J. Malého 1 sv. — Mluvnice jazyka českého od Fr. Ot. Mikše 1 sv. — Staročeská mluvnice od Fr. Květa 1 sv. — Básnické spisy Fr. L. Čelakovského 1 sv. — Přemyslovci a Labyrint slavy od J. E. Wocela 2 sv. — Jana z Hvězd sebrané spisy 5 sv. — Slovanské besedy 20 sv. — Tylovy sebrané spisy (posud) 5 sv. — Jana Kollára spisy 5 sv. — Boženy Němcové sebrané spisy 8 sv. — V. Kl. Klicpery sebrané spisy 9 sv. — J. Langera spisy 2 sv. — A. Puškina básně 2 sv. — Fr. Rubeše spisy 2 sv. — Pichlův krasořečník 3 sv. — Erbenova kytice 1 sv. — B. Jablonského básně 1 sv. — Časopisu Lumír 12 ročníkův. — M. Z. Poláka spisy 1 sv. — Chocholeuškův Jih 3 sv. — Maticе lidu 5 sv. — Hoffmann's Jugendschriften 120 sv. — Waldläufer 1 sv. — Moshammers Herzog Rudolf IV. 1 sv. — Die Falkenhöhle von Delavare 1 sv. — Die Bienenjäger 1 sv. — Eötvös's Dorfnotaer 3 sv. — Schiller's sämtliche Werke 12 sv. — Goethes sämtliche Werke 16 sv. (dalších 16 sv. bude následovati). — Císař Josef II. od Hellmutha. — Im hohen Norden 1 sv. — Oesterreich und sein Volk von Steinhardt 2 sv. — Zimmermann's malerische Reisen 2 sv. — Gerstaecker's die Welt im Kleinen 7 sv. — Kristofa Haranta z Polže cestopis 2 sv. — Šafaříkovy sebrané spisy 3 sv. — Pravek země české od J. E. Wocela 1 sv. — Planimetria a analytická geometria od V. Jandečky 2 sv. — Schoedlerova kniha přírody 2 sv. — Brendl's Erzählungen aus dem Leben der Thiere 2 sv.

Zapravením prvního z pěti vkladů po 21 zlatém stal se ústav údem Matice české, kterážto netoliko spisy na rok 1867 připadající mu dodala, nýbrž všecka díla nákladem jejím již dříve vydaná, pokud jich na skladě bylo, uštedřila. Tím ústav nabyt 40 spisů ve 233 svazcích obsahu skoro veskrze vědeckého.

Kořistě z nabídnutí učiněného od kněhkupce pražského p. Fr. Tempského ústav nabyt za cenu 20 zl., z nichž polovici ihned složil, polovici roku příštího složit se zavázal, 40 spisův drahocenných, jejichž cena krámská páčí se na 70 zl. 96 kr.

Všecky knihy jsou řádně zkatalogisovány a dle obsahu spisů na 20 oddílů rozvrženy. — Zprávu knihovny má prof. Josef Sytko.

b) Pomůcky k vyučování v zeměpisu a v dějepisu.

1) Koupí ústav sobě opatřil 28 visecích map a 1 globus. S knihami nákladem Matice české vydanými dostalo se ústavu 2 map příručních, totiž: Jirečkovy mapy kralovství českého a Krejčího mapy zobrazující okolí Pražské. S knihami nabytými ze skladu Fr. Tempského ústav dostal 1 mapu, totiž Šafaříkův Slovanský zeměvid. — Visecí mapy se pořídily tyto:

1. Brettschneiderův dle Sprunera zpracovaný atlas historicko-geografický 10 map;
2. Sydova atlas 8 map;
3. Sydova planiglobie 2 mapy;
4. Kiepertovo staré Řecko a stará Itálie 2 mapy;
5. Stülpnaglovo mocnářství Rakouské 1 mapa;
6. Handtkého mocnářství Rakouské, 1 mapa;
7. Stülpnaglovo Německo (politické rozdělení) 1 mapa;
8. Petermannovo Německo (ve zhlédě orohydrografickém) 1 mapa;
9. Kozennovo království české 1 mapa;
10. Téhož markrabství moravské 1 mapa.

2) Darem nabyt ústav:

1. Od kněhkupectví pana Ed. Hölzla Kořistkovy generalní mapy království českého a markrabství moravského a Kozennův školní atlas obsahující 36 listů.
2. Od pana Jana Juráška, katechety ústavu: Atlas zu Mayers Conversationslexicon.
3. Od p. Emiliána Schulze, c. k. profesora zdejší vyšší reálky: Kozenn's orohydrographischer Schulatlas (9 listů) a Kozennův školní atlas (tolikéž 9 listů obsahující).

Má tedy ústav všude 28 map visecích, 5 map příručních, 4 atlanty, 1 globus.

c) Sbirka přístrojův silozpytných.

1) Mimo 21 kusů nástrojův, které patří k physikalnému laboratorii pořídil ústav 31 přístroj, a sice:

1. k dovozování všeobecných vlastností těles přístroje 2;
2. k dovozování chemickým přístrojův 27;
3. k nauce o světle přístroje 2.

2) Mocí vynesení velsl. c. k. místopředsedství ze dne 23. listop. 1867. č. 24764. od zdejšího c. k. vyššího gymnasia zapůjčily se ústavu na čas potřeby 52 přístroje, které však na mnoze bohužel v stavu se nalézají dosti zchátralém. — Zprávu sbírky fyzikální má professor V. Tkaný.

d) Sbírký přírodnin.

1. Oddělení mineralogické sestává ze sbírky oryktognostické, která čítá 300 kusů, a ze sbírky geognostické, která čítá 200 kusů. Obojí sbírka zakoupila se z chvalné známého skladu přírodnin pana V. Friche v Praze. Mimo to pořídil ústav 59 modelův z lípového dřeva hledících k nauce o krystalografii.

Darem od pana J. Fleischhanza, c. k. hornického kommissaře, dostalo se ústavu 4 skvostných kusů křišťálů.

2. Oddělení zoologické čítá 37 kusů vycpaných ptáků, 1 kus vycpaného zajíce, 2 sbírky brouků, dohromady 467 kusů čítající, které ústavu daroval pan F. Stéger, jednatel občanské záložny v Tovačově. Z oněch 37 kusů vycpaných ptáků dostalo se koupí ústavu 5; kusy 3 se daly vycpati, ostatních kusů 29 ústavu se dostalo darem. — Mimo to pořídil ústav nákladem K. Janského vydaný přírodopisný visecí atlas obsahující vyobrazení a) ssavectva, b) ptactva, c) obojživelníků a ryb. — Od kněhupectví p. Ed. Hölzla darováno: Die Uiberreste der vorweltlichen Wirbelthiere 3 tabule, a přírodopisný školní atlas o 53 tabulkách.

3. Oddělení botanické sestává 1) z herbáře 380 druhův rostlin obsahujícího, jež ústavu daroval již shora jmenovaný pan F. Stéger, a 2) ze sbírky řas, čítající 52 druhův, které ústavu daroval c. k. poručík v sl. 36. pluku pěším pan Jan Černý. K tomu se druží K. Janským vydaného visecího atlantu oddíl 4. vyobrazující léčivé a jedovaté byliny; kněhupectvím pana Ed. Hölzla darované 4 tabule zobrazující jedlé a škodlivé houby, a konečně J. Sv. Presla 32 obrazy k rostlinosloví, kterých ústav nabyt zároveň s knihami vydanými Maticí českou.

Všecky sbírky umístěny jsou v šesti skříních velmi vkusných, na jejichž pořízení potřebný náklad výnosem veleslavného c. k. místopředsedství ze dne 30. prosince 1866. č. 26021. povolen jest.

E. Podpory udělené chudým žákům.

Tohoto roku školního byli 4 žáci podporováni fundacemi, kteréž ročně 206 zl. 25 kr. obnášely.

Od platu školného osvobozeni byli v 1. půlletí 43 žáci, v 2. půlletí 55 žákův.

Dvěma žákům, kteří byli vokalisty při chrámě Páně sv. Maurice dostávalo se po celý školní rok obydlí a stravy zdarma.

Příspěvků na podporu chudých žáků sešlo se:

1. Při počátku roku od rodičův některých žáků	23 zl. 75 kr.
2. Od p. Floriana Nováka, starosty města Prostějova	5 „ — „
3. Od p. JUD. Fr. Skůrka ve Vyškově	10 „ — „
4. Od některých občanů Křelovských	4 „ — „
5. Od sboru učitelského tohoto c. k. gymnasia	26 „ — „
6. Od nejdůstojnějšího pana praelata Arthura svého pána z Königsbrunnů	10 „ — „
7. Od p. Ant. Gregora z Fogoraše v Sedmíhradsku	1 „ 40 „
8. Od vel. p. Ant. Dudíka, faráře z Hrušky u Kojetína	1 „ 80 „

Úhrnem přijato 81 zl. 95 kr.

Vydání roku tohoto obnášelo:

1. Na zakoupení a vazbu 17 školních kněh, které ústav pořídil, aby je vždy na čas potřeby zapůjčoval chudým žákům	25 zl. 65 kr.
2. Na pořízení letních obleků pro dva chudé žáky	36 „ 45 „
3. Na zapravení školního platu za jednoho žáka, jehož rodičové náhlou pohromou o jmění přišli	9 „ 45 „

Vydáno úhrnem 71 zl. 55 kr.

Odečte-li se tedy toto vydání od příjmů

vybývá na hotovosti 10 zl. 40 kr.

Ačkoli ředitelství ústavu nikdy toho neopomijelo, aby dobrodincům gymnasia našeho a chudých jeho žáků příležitostně povinně vzdávalo díky: nicméně za milou sobě klade povinnost nyní všem laskavým dobrodincům za všecky dary a podpory během tohoto školního roku ústavu a žákům proukázané veřejně vroucí díky své opětovat.

F. Přehled žákův.

Poznámání: Všichni žakové ústavu jsou žáky veřejnými, náboženství římsko-katolického, národnosti česko-slovanské.

	T ř í d a				Summa
	I.	II.	III.	IV.	
Na počátku školního roku přijato žáků	86*)	49	57	43	235
Ku konci roku zůstalo	84	49	56	43	232
Ku konci 2. půlletí obdrželo:					
a) vysvědčení I. třídy s předností	15	15	11	10	51
b) „ I. třídy	56	28	34	33	151
c) „ II. třídy	3	3	5	—	11
d) „ III. třídy	4	—	1	—	5
e) nezkoušení zůstali	6	3	5	—	14
Stipendisty byli	2	—	1	1	4
Od školného osvobozeni	16	14	21	14	65
Školné platilo v I. běhu	86	38	37	29	190
„ „ v II. běhu	70	35	35	29	169

*) Třída I. byla rozdělena na 2 oddělení.

Školné obnášelo v celku 3383 zl. 10 kr. r. č., z čehož 2165 zl. 30 kr. odvedeno k fondu pro studie.

Taxy zápisné obnášely 434 zl. 70 kr., dobrovolné příspěvky na knihovnu 47 zl. 95 kr., úhrnem tedy 482 zl. 65 kr. r. č.

G. Výčet žákův podle tříd.*)

Třída IV.

- * 1. Bahnovský Hynek z Ludeřova.
2. Dokoupil Antonín z Tučap.
3. Doležel Libor z Chvalkovic.
4. Dorazil Josef z Loučky.
- * 5. Grepl Josef z Břeska.
6. Hruban Frant. z Prostějoviček.
7. Ježíšek Štěpán z Freňštátu.
8. Kaprál Jan ze Seloutek.
- * 9. Kašpar František z Ohnic.
10. Kelda Josef z Oplocan.
11. Král František z Loučan.
12. Kryl Josef z Dolan.
13. Kubánek Vilím z Tovačova.
14. Labonek Hynek z Duban.
15. Lhotský Petr z Lutotovic.
- ** 16. Lukeš Jan z Mor. Huzové.
17. Mlčoch Jan z Kladek.
18. Neoral Josef z Bohuslavic.
19. Páleník František ze Žešové.
- * 20. Petr František z Rádnice.
21. Polák Josef z Křemence.
22. Pospíšil Antonín z Kozova.
23. Ptáček Petr z Dlomilova.
- * 24. Rosa Josef z Punkvy.
25. Rozkošný Frant. z Kanovska.
- * 26. Růžička Jos. z Vel. Slatěnic.
27. Sedláček Jakub z Lešan.
28. Silný František z Krasic.
- * 29. Smékal Karel z Veselího.
30. Smolka František z Troubek.
31. Soušek Ignác z Drahlova.
32. Spurný Ignác z Henneberku.
33. Stavěl Hynek z Libic.
34. Stain Hugo z Liblic.
- ** 35. Šindler Antonín z Cholině.
36. Šober Alois ze Zašova.
37. Urban František z Dubicka.
- ** 38. Vařeka Jan z Búzova.
39. Vlč Frant. z Mal. Slatěnic.
40. Vyhlídal Antonín z Těšetic.
41. Zatloukal Josef z Ptení.
42. Zbořil Josef ze Stařechovic.
43. Zdařil Josef z Věrovan.

Třída III.

1. Bartoník Josef z Oplocan.
- * 2. Bartoš Josef z Králic.
- * 3. Bavlínka Frant. z Plumlova.
4. Berger Ignác ze Slušovic.
5. Brablec Jan z Ottonovic.
- * 6. Coufal František z Visky.
7. Čapka Josef z Drahlova.
8. Červinka Jan z Loštic.
- * 9. Čepička František z Loštic.
- * 10. Číhalík Antonín z Práslavic.
11. Doležel František z Charvát.
12. Doležel Jan z Tovačova.
- * 13. Dostalík Frant. z Brodku.
14. Fialka Bedřich z Freňštátu.
15. Fučík František z Kostelce.
16. Götz Augustin z Hnojic.
17. Hlavinka Alois z Věrovan.
- ** 18. Hošek Hynek z Chromče.
19. Hrbáček Jan z Čelčic.
20. Hudec Vendelin z Věrovan.
- * 21. Ján František ze Svisedlic.
22. Kabilka Josef ze Smržic.
23. Kašpar Josef z Ohnic.
24. Klemeš František z Blatce.
25. Konečný Ludevít z Otaslavic.
26. Kučera Josef z Čertoreje.
27. Lang Jan z Hodolan.
28. Laštuvka Jan z Plumlova.
29. Matela Frant. z Dobrotic.
30. Mikulka Bart. z Klenovic.
31. Němec Hynek z Chořelic.
- * 32. Nepustil Čeněk z Nasobůrek.
- ** 33. Nepustil Ignác z Chořelic.
- ** 34. Neviš Ant. z Vlašoviček.
35. Novák Antonín z Charvát.
36. Páleník Frant. z Buděcka.
27. Pěnička Jan ze Skalce.
38. Pobucký Al. z Vel. Jestřeby.
39. Procházka Frant. z Bukovan.
40. Přidal Jan z Čehovic.
41. Prikryl Frant. z Buděcka.
42. Rozchold Frant. z Býstřovic.
43. Římský Leopold ze Svisedlic.

*) Žáci, jichž jména jednou hvězdičkou opatřena jsou, nabylí vysvědčení třídy první s předností; jejichž jména dvěma hvězdičkama vyznačena, počítáni jsou praemiemi.

44. Sach Leopold z Kozušan.
45. Slezák Hubert z Králic.
46. Smička Frant. z Třepčína.
47. Starosta Frant. z Vrahovic.
48. Stenzl Florian z Klopína.
49. Schäfer Frant. z Dolan.
50. Špaček Frant. z Brušperku.
* 51. Špaček Karel z Laškova.
52. Šromota Frant. z Vel. Penčic.
53. Tesař Antonín, z Ohrozimi.
54. Večeřa Josef z Čelčic.
55. Vrtěl Josef z Čelčic.
56. Winkler Ferd. z Lelkovic.

Třída II.

- * 1. Doležel Ant. z Vel. Bystřice.
2. Dominik Eduard z Břeska.
3. Doubravský František z Postřelmovy.
4. Fiedler Jan z Jesence.
5. Frgal František z Troubek.
6. Halla František z Radvanic.
7. Hloch Jan z Polejce.
* 8. Chlup Karel ze Stinavy.
* 9. Janeček Jan z Loučan.
* 10. Korhoň Jakub z Dubčan.
11. Kořínek Karel z Nové ulice.
** 12. Kryštof Frant. z Borohrádku.
** 13. Kuba Josef z Ochoz.
* 14. Lang František z Králic.
15. Látal Florian z Choliny.
16. Lhotský Alois z Lutoltovic.
* 17. Loveček Josef z Charvát.
* 18. Mraček František z Krčmaň.
19. Nepustil František z Chorelic.
20. Nepustil František z Příkaz.
21. Nop Eduard z Tovačova.
22. Novák Josef z Bochoře.
23. Peřka Josef z Měrovic.
** 24. Pospíšil Josef z Chvalkovic.
25. Prokop Pavel z Brného.
26. Přehnálek Bartoloměj z Bedihoště.
27. Přehnil Tomáš z Křelova.
28. Příkryl Josef ze Smržic.
29. Richter Josef z Nákli.
30. Řezníček František z Rataj.
31. Římský Frant. z Čertoryjí.
32. Sedláček Frant. z Řepčína.

- * 33. Sedlák Karel z Králic.
34. Skopal Caelestin z Hrubé Senice.
35. Slouka Antonín z Blážova.
36. Smékal Ignát z Dubu.
37. Šincl Josef z Krumpacha.
38. Škrabal Jan z Těšetic.
39. Švestka Ant. z Bystrovan.
* 40. Utkal Frant. z Čelechovic.
* 41. Vaniček Alois z Prahy.
42. Wiedermann Pavel z Doubravic.
43. Vlček Josef z Řepčína.
44. Vraštil Petr z Hejčína.
* 45. Vrba Jan ze Skrbně.
46. Vybíral Jan z Bruchotína.
47. Vysloužil Ignát z Čelechovic.
48. Zapletal Jarosl. z Olomouce.
49. Zemánek Jan z Vel. Bystřice.

Třída I. A.

1. Bednář Josef ze Štěpánova.
2. Berger Josef z Jasené.
3. Böhm František z Tršic.
4. Brzobohatý Josef z Leznice.
5. Černoch Jan z Přerova.
6. Esler Engelbert z Přerova.
7. Halouzka Antonín z Těšetic.
** 8. Hanák Moric z Vel. Bystřice.
9. Holub Frant. z Hrachovce.
10. Hudeček Jan z Bedihoště.
11. Jančík Josef z Ohrozimi.
* 12. Konečný František z Luky.
13. Konšel Josef z Určic.
14. Korec Jan z Bouňovic.
15. Krčmář Jan ze Zašové.
16. Kunčar Jan z Rovenského.
17. Kužela Frant. z Raketince.
18. Kyselý Ferd. z Bejstrošic.
19. Mádr Jan z Přáslavic.
20. Matela Josef z Dobrotic.
21. Matura Jan z Velkého Postřelmovy.
22. Mazáč Josef ze Žamberka.
23. Mokřý Jan z Čech.
24. Mráček Vendelin z Věrovan.
25. Návára Frant. z Vrbátek.
26. Navrátil Jan z Rovenského.
27. Novotný Jan z Vycoměřic.

- * 28. Odstrčil Vincenc z Kostelce.
29. Papica Karel z Mezic.
* 30. Pavelka Frant. z Vel. Senice.
31. Polách Engelbert z Frejštátu.
32. Pospíšil Frant. z Troubek.
33. Pospíšil Jan z Protivínova.
34. Přecchtěl Frant. z Olšan.
35. Příkryl Adolf z Dolan.
** 36. Seidl Daniel z Troubelic.
37. Silný Josef ze Smržic.
38. Stava Josef z Biskupic.
* 39. Sustala Josef z Kopřivnice.
* 40. Vavrouch Jan z Bedihoště.
* 41. Wölfel Ferdinand z Koberčic.
42. Větička Jan z Vecova.
43. Vysloužil Cyrill z Luky.
* 44. Vysloužil Frant. z Troubek.
45. Vysloužil Karel z Čelechovic.
46. Zdařil Frant. z Moravičan.

Třída I. B.

1. Běhálek Ed. z Tovačova.
2. Bělín František z Čehovic.
3. Buchta Josef z Vitonic.
4. Frybort Ignac z Těšetic.
5. Habrman Al. z Dobromělic.
6. Hruban Martin z Křenovek.
7. Jeřábek Jan z Vrbátek.
** 8. Kozánek Karel z Kroměříže.
9. Koutný Josef z Čehovic.
10. Král František z Příkaz.
* 11. Landsfeld Ant. z Malenovic.
12. Libiček Hynek z Vel. Oujezda.
13. Lonč Josef z Duban.
* 14. Mackovík Frant. z Hostkovic.
15. Madr Frant. z Hostkovic.
16. Mikulka Jan z Křelova.
17. Minařík Karel z Přerova.
18. Moravec Matěj z Těšetic.
19. Mrázek Gotthard z Přerova.
20. Mrázek Ján z Raketnice.
21. Navrátil Frant. z Dubčan.
22. Nedopil Josef z Myšlenovic.
23. Novák Antonín z Bochoře.
24. Novotný Frant. z Ponikve.
25. Obrtel Antonín z Hračan.
26. Odrážka Antonín z Krakovce.
27. Otruba Tomáš z Bílovic.
28. Pospíšil Josef z Protivánova.
29. Příkryl Vincenc ze Smržic.
30. Psota Jiří ze Skrbně.
* 31. Rosival Josef z Bělovic.
32. Sedlák Josef ze Slatěnic.
33. Šuchánek Alois z Krčmaň.
34. Šmehlík Jan ze Stinavy.
** 35. Vaněk Karel z Mezic.
36. Vepřek Jan z Velkého Postřelmovy.
37. Vysloužil Frant. z Drbel.
38. Zatloukal Josef ze Svisedlic.

Návěští!

Nový rok školní započne se dne 1. října 1868. Kdož ve studiích svých na gymnasiu tomto pokračovati chtějí, nechať u ředitelství ústavu se ohlásí dne 29. a 30. září. Kdož do gymnasia tohoto vstoupiti míní, ohlásí se provázen jsa rodiči svými nebo zastupiteli jejich u ředitelství od 24—27 září. Přijímací zkoušky odbyvati se budou ode dne 24—28 září.

Žáci do třídy první vstupující vykažte se vysvědčením z druhého pololetí 4. třídy normalní a křesťním listem. Žák do vyšších tříd z jiného ústavu přestupující vykážati se musí všemi vysvědčeními z gymnasia, křesťním listem, a jest-li od školního platu osvobozen nebo požívá-li nějakého stipendia, příslušícími dekrety. Z ředitelství c. k. gymnasia slovanského v Olomouci dne 1. srpna 1868.

Jan Kosina
c. k. gymn. ředitel.